

Η ΝΕΑ ΟΔΗΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΟΔΗΓΙΑ 2002/73

της Σοφίας Σπηλιωτοπούλου

Η Οδηγία 2002/73, που τροποποίησε την Οδηγία 76/207 για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών στην επαγγελματική εκπαίδευση και την απασχόληση, δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στις 5 Οκτωβρίου 2002. Η προθεσμία εναρμόνισης της εθνικής νομοθεσίας λήγει στις 5 Οκτωβρίου 2005. Η οδηγία περιέχει σημαντικές νέες διατάξεις που μπορούμε και πρέπει να αξιοποιήσουμε ώστε να προωθηθεί η ουσιαστική ισότητα των φύλων.

Έτσι, μεταξύ άλλων, δίνει ορισμό της άμεσης και της έμμεσης διάκρισης. Απαγορεύει την παρενόχληση και τη σεξουαλική παρενόχληση, που χαρακτηρίζει ως διακρίσεις λόγω φύλου. Απαγορεύει επίσης κάθε δυσμενή μεταχείριση των γυναικών κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και της άδειας μητρότητας, των ανδρών που κάνουν χρήση άδειας πατρότητας, καθώς και των ανδρών και γυναικών που κάνουν χρήση άδειας υιοθεσίας. Προβλέπει τη λήψη θετικών μέτρων για την εξασφάλιση ουσιαστικής ισότητας και υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τη δήλωση αριθ. 28 που επισυνάπτεται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, τα μέτρα αυτά πρέπει να λαμβάνονται ιδίως υπέρ των γυναικών. Προβλέπει προστασία των εργαζομένων που καταγγέλλουν διακρίσεις από κάθε εκδικητική ενέργεια του εργοδότη και παρέχει την προστασία αυτή και στους εργαζομένους που υποστηρίζουν το θύμα της διάκρισης. Απαιτεί οι κυρώσεις που επιβάλλονται για παραβάσεις της αρχής της ισότητας να είναι αποτελεσματικές, ανάλογες με την παράβαση και αποτρεπτικές.

Πολύ σημαντική είναι η δυνατότητα των οργανώσεων να προσφεύγουν στα δικαστήρια για λογαριασμό των θυμάτων διακρίσεων, η απαίτηση ενθάρρυνσης του διαλόγου με τις ΜΚΟ που επιδιώκουν την ισότητα των φύλων, καθώς και η απαίτηση σύστασης ανεξάρτητου φορέα για παρακολούθηση της εφαρμογής της ισότητας των φύλων και υποστήριξη των θυμάτων διακρίσεων.

Η Οδηγία 76/207 προέβλεπε τη δυνατότητα αποκλίσεων από την ισότητα όσον αφορά την πρόσβαση σε συγκεκριμένες εργασίες, υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) έχει ερμηνεύσει τη διάταξη αυτή κατά τρόπο πολύ περιοριστικό. Ο Σύνδεσμος και η AFEM έκαναν έντονη καμπάνια για να προβλεφθεί ότι η πρόσβαση σε κάθε επαγγελματική δραστηριότητα ή εκπαίδευση πρέπει να εξασφαλίζεται επί ατομικής βάσεως, σύμφωνα με τις πραγματικές και καθοριστικές απαιτήσεις κάθε επαγγελματικής δραστηριότητας. Αυτό υποστηρίχθηκε ένθερμα από την Πρόεδρο της Επιτροπής Δικαιωμάτων των Γυναικών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Άννα Καραμάνου, καθώς και

από την εισηγήτρια της Επιτροπής αυτής Heidi Hautala και τη Ρόδη Κράτσα, μέλος της ίδιας Επιτροπής.

Τελικά, η πρόταση αυτή δεν έγινε πλήρως δεκτή, οι προϋποθέσεις όμως υπό τις οποίες επιτρέπονται αποκλίσεις είναι πολύ αυστηρότερες από ό,τι ήταν στην Οδηγία 76/207. Έτσι, η νέα διάταξη (άρθρο 2 παρ. 6 της Οδηγίας 2002/73) επιτρέπει να επιλέγονται για εργασία ή επαγγελματική εκπαίδευση αποκλειστικά άτομα του ενός φύλου, μόνον όταν κάποιο χαρακτηριστικό του φύλου αποτελεί πραγματική και καθοριστική προϋπόθεση για την εκτέλεση της συγκεκριμένης εργασίας για την οποία γίνεται η πρόσληψη ή παρέχεται η εκπαίδευση. Η διάταξη αυτή, σε συνδυασμό με τις διατάξεις της Οδηγίας που απαγορεύουν οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση διάκριση λόγω φύλου όσον αφορά την πρόσβαση σε απασχόληση ή εκπαίδευση, ιδίως ως προς τα κριτήρια επιλογής και τους όρους πρόσβασης, έχει σαφώς την έννοια ότι η επιλογή πρέπει να γίνεται επί ατομικής βάσεως, με βάση δηλαδή τα προσόντα που απαιτούνται για την εκτέλεση της συγκεκριμένης εργασίας, ανεξαρτήτως φύλου. Οι περιπτώσεις που επιτρέπεται εξαίρεση είναι οριακές και αφορούν εργασίες που δεν είναι αντικειμενικά δυνατό να εκτελεστούν από γυναίκες ή άνδρες. Κλασικά παραδείγματα: μανεκέν για γυναικεία ή ανδρικά ρούχα, ηθοποιός ή τραγουδιστής ή τραγουδίστρια για ρόλο ανδρός ή γυναίκας.

Πάντως, η οδηγία προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν ή να θεσπίζουν διατάξεις ευνοϊκότερες για την εφαρμογή της αρχής της ισότητας από τις διατάξεις της οδηγίας, καθώς και ότι η εφαρμογή της οδηγίας ουδέποτε μπορεί να αποτελέσει λόγο για μείωση του επιπέδου προστασίας κατά των διακρίσεων που παρέχει το εθνικό δίκαιο. Έτσι, σε κάθε περίπτωση υπερισχύει και εφαρμόζεται το Σύνταγμα μας, που δεν επιτρέπει πλέον καμία απόκλιση από την ισότητα των φύλων, αφού με την αναθεώρηση του 2001 καταργήθηκε η διάταξη του άρθρου 116 παρ. 2 που επέτρεπε αποκλίσεις και αντικαταστάθηκε από διάταξη που προβλέπει θετικά μέτρα (βλ. *Αγώνα της Γυναίκας*, τεύχος 70).

Ήδη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε διαδικασία παράβασης κατά της Ελλάδας λόγω των περιοριστικών για τις γυναίκες ποσοστώσεων πρόσβασης στις σχολές αστυνομίας. Ευτυχώς, θα αποφευχθεί η παραπομπή της χώρας μας εκ μέρους της Επιτροπής στο ΔΕΚ και η κατάδική της, δεδομένου ότι ο υπουργός Δημόσιας Τάξης κατέθεσε πρόσφατα στη Βουλή τροπολογία με την οποία καταργούνται οι ποσοστώσεις, όπως έχουν καταργηθεί από το 2001 και για τις σχολές αξιωματικών των ενόπλων δυνάμεων.